

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่

เชษฐ ใจเพชร

สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตชุมพร อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170

chet_mpa2@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มการเคลื่อนไหวทั้งหมด 10 กลุ่ม จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ มีหลากหลายในการเคลื่อนไหว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ กลุ่มเคลื่อนไหวที่มีมาจากการเสียผลประโยชน์ และกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ที่มาจากการอุดมการณ์ รูปแบบในการเคลื่อนไหว คือ มีการเดินประท้วง ติดป้ายประกาศ ยื่นหนังสือข้อเรียกร้อง เดินขบวน ทำประชาคม จัดเวที และใช้สื่อทางสังคมในการคัดค้านโครงการต่างๆ โดยมีเป้าหมายอุดมการณ์ วัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว เป็นการกระทำความท้าทายที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ใช้ความกล้าหาญของผู้กระทำหรือการกระทำที่มีลักษณะผิดกฎหมาย การไม่ได้ใช้ความรุนแรงต่างๆ ซึ่งจะเป็นการขัดขวางทำลายอำนาจรัฐ ตาม "สิทธิชุมชน" (Community Rights) ซึ่งถือเป็นความพยายามของกลุ่มคนต่างๆ ในการแสดงถึงอัตลักษณ์ (Identity) ของพวกเขาซึ่งถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Human Rights) อย่างหนึ่ง การเคลื่อนไหวทางสังคมมีความเชื่อมโยงของระบอบประชาธิปไตยว่าปัจเจกบุคคลมีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพอย่างสมบูรณ์ ผลจากการเคลื่อนไหว พบว่า โครงการของภาครัฐส่วนใหญ่ได้มีการยุติลง มีการทำข้อตกลงกันเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ภาครัฐจะพัฒนา รวมทั้งแนวทางในการปรับปรุงโครงการของภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ และยังส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง แต่ก็มีบางกลุ่มที่ยังคอยเฝ้าระวังซึ่งชาวบ้านก็ยังไม่ไว้วางใจในการกระทำของภาครัฐในการที่จะดำเนินโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐจะจัดทำอยู่

คำสำคัญ: กลุ่มคัดค้าน, การเคลื่อนไหวทางการเมือง, ภาคประชาชน

บทนำ

การเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นการเรียกร้องสันติภาพ สิ่งแวดล้อม สิทธิพลเมือง และสิทธิสตรี สาเหตุหลักมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของทุนนิยม ทำให้สิทธิและเสรีภาพไม่เท่าเทียมกันในสังคม มีการแบ่งชนชั้นเกิดขึ้นซึ่งนำไปสู่การเรียกร้องประท้วงในสังคมเพื่อให้ตนเองมีสิทธิ เสรีภาพมากขึ้น โดยการเรียกร้องแบบใหม่ไม่ใช้การเรียกร้องต่อรัฐบาล แต่เป็นการเรียกร้องให้ตนเองได้รับสิทธิเท่าเทียมคนอื่นตามแนวคิดของ พิกพ ธงไชย [1] ที่กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวที่มุ่งสู่สาธารณชนมากกว่าพรรคการเมืองหรือตัวแทนจากพรรคการเมือง และเป็นการเคลื่อนไหวแบบเปิดกว้างที่มุ่งเน้นการเปิดพื้นที่สาธารณะทั้งในระดับประเทศ และระดับสากล

ขบวนการสังคมใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จึงมีหลายกลุ่มที่ปฏิเสธบทบาทของเอ็นจีโอหรือพยายามลดบทบาทของเอ็นจีโอลง อาทิเช่น Direct Action Networks และ People's Global Action ที่มีบทบาทในการประท้วงที่ซีแอตเทิล ขบวนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขบวนการเรียกร้องให้กลับไปสู่ศาสนาดั้งเดิมของศาสนา ขบวนการเรียกร้องสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิสตรี สิทธิคนพิการ ฯ ขบวนการเคลื่อนไหวของคนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศต่างๆ ขบวนการประชาชนในประเทศโลกที่สาม เช่น ในละตินอเมริกาก็มีแนวโน้มที่จะจัดตั้งตัวเองมากกว่าการพึ่งพิงการจัดตั้งจากเอ็นจีโอจากการศึกษาของ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร [2]

การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในช่วงเวลานี้จะเน้นหลักในเรื่องของการพัฒนาสังคม และการเมืองไทยในทิศทางที่เอื้อประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นส่งเสริมให้คนธรรมดาได้เจรจาต่อรองภายในระบบการเมืองรัฐสภาอย่างเสมอหน้า หรือการ

ขยายพื้นที่การต่อสู้เรียกร้องให้กว้างขวางตาม กฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติของระบบราชการ แต่ว่าในช่วงหลังการเคลื่อนไหวของบุคคลกลุ่ม และองค์กรจำนวนหนึ่งกลับมีแนวโน้มไปทิศทางตรงกันข้าม การเปลี่ยนแปลงในทิศทางของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไทยดังกล่าวเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของขบวนการภายใต้บริบททางสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนไปอย่างสำคัญ เป็นการเปลี่ยนแปลงจาก “ขบวนการประชาชน” ซึ่งมีกลุ่มหรือองค์กรประชาชนก่อตัวจากสภาพปัญหาของตนโดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นองค์ประกอบหลักมาเป็น “ภาคประชาสังคม” ประกอบด้วยกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายใหม่ๆ จำนวนมาก ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรกึ่งรัฐซึ่งตั้งขึ้นใหม่ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.) ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนหากไม่ปิดตัวลงด้วยข้อจำกัดด้านแหล่งทุนก็ปรับตัวด้วยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรกึ่งรัฐดังกล่าวนี้ด้วย ธเนศ มรรคาสกุล ได้กล่าวไว้ [3]

จังหวัดแพร่มีกลุ่มการเคลื่อนไหว กลุ่มคัดค้านหลายๆ กลุ่ม มีการเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เข้มแข็งในการคัดค้านโครงการของภาครัฐหลายๆ โครงการ เช่น การคัดค้านโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ในบริเวณพื้นที่ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2516 ซึ่งเป็นโครงการของภาครัฐในการแก้ปัญหาหน้าท่วม และการแก้ปัญหาภัยแห้ง โดยภาครัฐให้เหตุผลที่ว่าป่าไม้ในบริเวณดังกล่าวมีความเสื่อมโทรม สืบเนื่องมาจากการสัมปทานป่าไม้ในอดีต จนทำให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อคัดค้านโครงการดังกล่าว ในส่วนของผลกระทบที่เกิดจากแผนยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่ เรื่องของผังเมืองในการจัดตั้งศาลากลางจังหวัดแห่งใหม่เขตพื้นที่ป่าชุมชน โดยให้เหตุผลว่าศาลากลางจังหวัดในตัวเมืองนั้นแออัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้านน้ำชา จนทำให้เกิดการเคลื่อนไหว มีการทำประชาคมหาข้อสรุปว่าให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการจัดตั้งศูนย์ราชการในบริเวณเขตพื้นที่ป่าชุมชนหรือไม่ ซึ่งผลการทำประชาคม ณ วันที่ 2 สิงหาคม 2558 คือ ไม่อนุญาตให้จัดตั้งศูนย์ราชการ (ศาลากลางจังหวัด) ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน และเป็นการสิ้นสุดเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากนั้นยังมีกลุ่มคัดค้านอีกหลายกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหว ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศในการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบของกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร แล้วส่งผลกระทบอย่างไรในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มการเคลื่อนไหวทั้งหมด 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคัดค้านการรื้อถอนตลาดชุมชน 100 ปี, กลุ่มชาวบ้านอนุรักษ์ป่าสักทอง, กลุ่มเฮฮากปากป่าน, กลุ่มต่อต้านโรงงานขยะตำบลร่องฟอง, กลุ่มราษฎรรักษ์ป่าตำบลสะเอียบ, กลุ่มคัดค้านการสร้างโรงงานผลิตยางตำบลแม่ยางร้อง, กลุ่มการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการจัดตั้งศูนย์ราชการเขตพื้นที่ป่าชุมชนตำบลน้ำชา, กลุ่มคัดค้านการตัดโค่นต้นสักทองยักษ์, เครือข่ายการแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลป่าแดง, และกลุ่มต่อต้านโรงไฟฟ้าชีวมวลตำบลแม่ยางร้อง เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative resource) พรรณนา (Descriptive research) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากการอ่านเอกสารต่างๆ ซึ่งเป็นบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจาก

- หนังสือ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เอกสารการประชุม สัมมนาทางวิชาการ รายงานการวิจัย ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจาก Internet
- ข่าวสาร สื่อมวลชน นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

2. การวิจัยจากสนาม (Field research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์ (In depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ตรงกับเรื่อง และวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ แกนนำกลุ่มการเคลื่อนไหว ตัวแทนกลุ่มที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหว และครอบครัวผู้เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

ผลและอภิปรายผล

1. กลุ่มคัดค้านการรื้อถอนตลาดชุมชน 100 ปี

“ตลาดร้อยปี” บ้านน้ำบ่อ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ก่อตั้งโดย กลุ่มชาวบ้าน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 ในการร่วมมือร่วมแรงกัน สร้างตลาดขึ้นมา ตัวโครงสร้างของตลาดเป็นไม้สัก และเป็นไม้ที่ทำเป็นแผงเพื่อค้าขายต่อกันเป็นแนวยาว สร้างขึ้นตรงบริเวณหน้าวัด น้ำบ่อ ซึ่งเป็นตลาดที่ขายของพื้นบ้าน และพืชผักผลไม้ตามฤดูกาล

ชาวบ้าน บ้านน้ำบ่อ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ เกิดความไม่พอใจที่พระครูวิจิตรธรรมภาณี รองเจ้าคณะอำเภอสองแคว เจ้าอาวาสวัดน้ำบ่อ ได้มีการทำสัญญากับเอกชน เพื่อที่จะดำเนินการรื้อถอนตลาดเพื่อสร้างตลาดใหม่ ทำให้ชาวบ้านที่ทราบข่าวว่าจะมีการรื้อถอนตลาดเกิดความไม่พอใจ เพราะไม่ได้มีการทำประชาคมหมู่บ้าน อีกทั้งชาวบ้านกลัวที่จะถูกเก็บค่าเช่ารายวันแพงขึ้นจากเดิมที่จะต้องจ่าย 5-20 บาทต่อวัน เป็น 40 บาทต่อวัน ซึ่งจะทำให้เอกชนผูกขาดการเก็บค่าเช่ารายวันเป็นเวลานานถึง 20 ปี อีกทั้งชาวบ้านต้องการจะอนุรักษ์ตลาดเก่าแก่ 100 ปีแห่งนี้ด้วย ชาวบ้านได้มีการทำประชาคมหมู่บ้าน ลงรายชื่อเพื่อคัดค้านโครงการรื้อถอนตลาด มีการเจรจากัน 2 รอบ ผลจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องได้ข้อสรุปว่า ไม่ให้มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ แต่ให้ทำการปรับปรุงตลาดเท่านั้น

2. กลุ่มชาวบ้านอนุรักษ์ป่าสักทอง บ้านดอนชัย ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

กลุ่มชาวบ้านอนุรักษ์ป่าสักทอง เกิดความอนุรักษ์และห่วงแหนในเขตป่านี้ จึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี 2532 ซึ่งทางกลุ่มชาวบ้านเห็นว่าควรที่จะมีกลุ่มที่คอยช่วยเหลือดูแล อนุรักษ์พืชพันธุ์พรรณไม้ และไม้สักทองที่กำลังจะหายไป จึงได้ขอให้ทางเจ้าอาวาสวัดดอนชัยมาช่วยดูแลเรื่องป่าไม้ดังกล่าว เพื่อการดูแลรักษาป่าไม้สักทองให้คงอยู่ ในเวลาต่อมาได้มีข่าวว่าจะมีการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ณ อุทยานแห่งชาติแม่ม่ม เป็นโครงการก่อสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำยมที่ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อกักเก็บน้ำไว้เพื่อประโยชน์ด้านการเกษตรในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน โดยภาครัฐเชื่อว่าสามารถที่จะการป้องกันปัญหาอุทกภัยได้ จึงทำให้องค์กรนอกภาครัฐ (NGO) และองค์กรภาคประชาชน ได้ออกมารวมตัวกันเพื่อคัดค้าน เพราะเห็นว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ซึ่งยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ กระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้มี 2 แบบ คือ รูปแบบการอนุรักษ์ มีการจัดกิจกรรมบวชป่า สืบชะตาป่า และแม่น้ำ รวมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชน “กลุ่มตะกอนยม” โดยการให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อปกป้อง ดูแล รักษา สภาพแวดล้อมของป่า ในส่วนของรูปแบบการต่อต้าน มีการประท้วง การยื่นหนังสือกับหน่วยงานราชการ และมีการติดป้ายประกาศต่าง ๆ ส่งผลให้การสร้างแก่งเสือเต้นนั้นยังไม่ได้มีกำหนดการเริ่มก่อสร้างจะต้องระงับไปก่อน แต่ในส่วนของกลุ่มอนุรักษ์ป่าสักทองได้มีการรวมตัวกับทางกลุ่มราษฎรรักษาป่า เพื่อดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์จำพวกพืชพรรณไม้โดยเฉพาะต้นสักทอง มีการปลูกทดแทนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในเขตพื้นที่ป่า ปัจจุบันทางกลุ่มจึงยังคงเฝ้าดูแลป่าไม้ และมีการเฝ้าระวังทำที่ในการก่อสร้างแก่งเสือเต้นอยู่

3. กลุ่มเฮฮาปากปานต่อต้านโรงไฟฟ้าชีวมวล

เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนบ้านปากปาน ตำบลไทรย้อย อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่ ในการต่อต้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยที่ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความคิดว่า หากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นจะทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน สืบเนื่องมาจากว่าจะสร้างโรงไฟฟ้า ซึ่งชาวที่ได้ยินมาว่า อำเภอสองแควไม่ยอมให้สร้างโรงไฟฟ้า ตำบลแม่จี่จะไม่เอาโรงไฟฟ้า จึงมีกระแสว่าจะมาสร้างใกล้ๆ กับหมู่บ้านปากปาน รวมทั้งมีเหตุการณ์ที่บริษัทเอกชนที่ทำโรงไม้หมอนมีการกวาดซื้อที่ดินบริเวณแถวๆ หมู่บ้านว่าจะทำโรงไม้หมอนอีกโรงหนึ่ง และยังมีการแจกผ้าห่มแล้วให้ชาวบ้านเซ็นชื่อพร้อมแจกเงินสองร้อยบาท แล้วนำเอารายชื่อนั้นไปบอกชาวบ้านว่ายอมรับการทำประชาพิจารณ์ว่าจะทำโรงไฟฟ้า ชาวบ้านจึงขอรายชื่อแต่ทางบริษัทไม่มีเอกสารดังกล่าวมาแสดงชาวบ้านจึงเริ่มการรวมกลุ่ม มีการประชุมของแกนนำเพื่อหารือ และใช้สื่อทางสังคมในการให้ความรู้ประชาชนผ่านทาง facebook มีแนวร่วมเป็นกลุ่ม NGO ขึ้นป้ายต่อต้านโรงไฟฟ้าทั่วหมู่บ้าน หลังจากนั้นได้ทำการประชาพิจารณ์ โดยการยื่นรายชื่อคัดค้านส่งฟ้องศาลปกครอง จนในปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า

4. กลุ่มต่อต้านโรงกำจัดขยะ ตำบลร่องฟอง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ(คสช.) มีนโยบายให้จังหวัดแพร่เร่งแก้ปัญหาขยะสะสมที่มีมากเป็นอันดับ 6 ของประเทศให้อยู่ในสภาวะควบคุมได้ โดยกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีแผนในการสร้างโรงกำจัดขยะ 2 แห่ง ตามการเร่งรัดของรัฐบาล (คสช.) ให้สร้างใน อำเภอเมือง 1 แห่ง และที่ อำเภอสอง 1 แห่ง ซึ่งโรงกำจัดขยะ ใน อำเภอเมือง จะสร้างขึ้นที่บ่อขยะเก่า ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เริ่มออกมารวมกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้าน รูปแบบในการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในหมู่บ้านได้ช่วยกันติดป้ายข้อความต่อต้านโรงกำจัดขยะ และบ่อขยะ ทั่วหน้าหมู่บ้าน และตามบ้านเรือนทุกหลังคา พร้อมกับตั้งกลุ่มคนรณรงค์ฟ้องขึ้นมา มีการเคลื่อนไหวโดยการทำประชาพิจารณ์ โดยคำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบน้ำใต้ดินทำให้บ่อน้ำตื้นขึ้น ปัญหากลิ่นเหม็นขยะ ทำให้ชาวบ้านไม่เห็นด้วยที่จะสร้างโรงกำจัดขยะเนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าในจังหวัดแพร่มีขยะไม่มากนัก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ทุกแห่งก็สามารถจัดการได้ ซึ่งถ้าสร้างโรงกำจัดขยะขนาดใหญ่แล้วผลิตพลังงานไฟฟ้าด้วยจะเป็นปัญหาในอนาคต จึงมีการเคลื่อนไหวไปยังศาลากลางจังหวัด ทางผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการจัดตั้งโรงกำจัดขยะ ผลของการประชุมสรุปได้ว่ามีการยุติการจัดตั้งโรงกำจัดขยะ โดยให้มีโรงกำจัดขยะได้ จัดตั้งนอกพื้นที่ที่ห่างไกลจากชุมชนออกไปโดย และให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดเก็บเงินค่าขยะบ้านหลังละ 20 บาท ต่อเดือน

5. กลุ่มราษฎรรักษำป่า ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

โครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2516 แต่ถูกผลักดันอย่างจริงจังในปี 2532 ในรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีการอนุมัติงบประมาณในการสร้าง จากเหตุผลที่ว่าป่าไม้ในบริเวณดังกล่าวเสื่อมโทรม เพราะการสัมปทานป่าไม้ถึง 2 ครั้งในอดีต จึงทำให้ชาวบ้านสะเอียบออกมาคัดค้านการสร้างเขื่อน ในปี 2532 ได้มีการดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ภายใต้โครงการพัฒนาลุ่มน้ำอิง-ยม-น่าน และในปี 2555 รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) เสนอให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ซึ่งเป็นหนึ่งในเขื่อน 5 แห่ง ขนาดใหญ่ เพื่อเก็บกักน้ำ ป้องกันน้ำท่วมร่วมกับเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ เขื่อนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เขื่อนน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ และอ่างน้ำขนาดกลาง และเล็กในพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเขื่อนหินถมลาดคอนกรีต ความกว้างสันเขื่อน 10 เมตร ความยาวสันเขื่อน 540 เมตร ความสูงวัดจากท้องลำนน้ำ 72 เมตร พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับกักเก็บสูงสุด 65 ตารางกิโลเมตร ภายใต้เงินกู้สามแสนห้าหมื่นล้านบาท ชุมชนสะเอียบให้เหตุผล 12 ประการที่ไม่ควรสร้างเขื่อน คือ 1) เขื่อนแก่งเสือเต้นเป็นเขื่อนในโครงการผันน้ำกก-อิง-ยม-น่าน และผลิตกระแสไฟฟ้าได้น้อยมาก 2) เขื่อนแก่งเสือเต้นกักน้ำไม่ได้ 3) ป้องกันน้ำท่วมลุ่มน้ำยม และกรุงเทพฯ ไม่ได้ 4) พื้นที่ชลประทานไม่เป็นจริง 5) ผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ 6) ผลกระทบต่อระบบนิเวศลุ่มน้ำยมตอนล่าง : เขื่อนแก่งเสือเต้นจะดับเส้นชีวิตลุ่มน้ำยมตอนล่าง 7) ความไม่ปลอดภัยของเขื่อนแก่งเสือเต้น 8) ความไม่คุ้มค่าเนื่องจากราคาของเขื่อนที่สูงขึ้น 9) อายุของเขื่อนที่สั้น 10) ผลกระทบต่อชาวบ้าน 11) ความไม่เป็นธรรมในสังคม 12) ทางเลือกอื่นในการจัดการลุ่มน้ำยม โดยไม่ต้องสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น

รูปแบบการเคลื่อนไหว ได้มีการรวมตัวกันคัดค้านของแกนนำไม่กี่คน จนทำให้ขยายวงกว้างสู่ชาวบ้านคนอื่นๆ ทั่วทั้งหมู่บ้าน เริ่มจากหมู่ที่ 1 กับหมู่ที่ 9 เป็นหลักก่อน ต่อมาหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ก็มาร่วมคัดค้านด้วย ทำให้มีความเข้มแข็งระหว่างหมู่บ้านขึ้นมา ขณะเดียวกัน ผู้นำในชุมชนก็มีหลายระดับ หลายกลุ่มองค์กร รวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการหมู่บ้าน” ซึ่งชาวบ้านให้ความไว้วางใจผู้นำที่เขาเลือกมา วิธีการคัดค้านในช่วงแรกของชาวบ้าน คือ การยึดพื้นที่ และใช้ความรุนแรง ทำลายเครื่องจักรกลในการก่อสร้าง จนทำให้มีการฟ้องร้องถึงโรงพัก

หลังจากนั้นได้มี กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) เข้ามาโดยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเคลื่อนไหวของภาคีรัฐบาล และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันผ่านรูปแบบในการออกค่ายเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ มีกลุ่มอนุรักษ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ฯลฯ มาให้ความรู้แก่ชาวบ้านว่าทิศทางการต่อสู้ควรเป็นอย่างไร ทำให้มีแนวคิดที่เป็นวิชาการมากขึ้น มีการเขียนป้าย และเดินรณรงค์ในหมู่บ้านรวมถึงสร้างเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำกับกลุ่มเยาวชนอื่นๆ ภายนอก ติดป้ายประกาศ และแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน ประกาศเสียงตามสาย ซึ่งปัจจุบันก็ยังใช้มาตรการเดิมแต่ไม่รุนแรงแล้ว เพียงเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาคุยแล้วเชิญออกนอกพื้นที่ ผลักดันถ่ายทอดกระบวนการต่อสู้จากฐานสู้รบ และที่สำคัญชาวบ้านรู้จักการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทาง facebook

จากการศึกษาโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ได้เสนอโครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมแบบ เบ็ดเสร็จ 19 แบบ ซึ่งสรุปได้ทำให้ทำแนวป้องกันไฟ ปลุกป่าป้องกันน้ำท่วม ขุดคู คลอง ทำอ่างเก็บน้ำ สร้างฝาย สร้างแนวคันดิน ระบบเตือนภัยธรรมชาติ และสร้างศูนย์อพยพเพื่อบรรเทาภัยน้ำท่วมหมู่บ้าน

ในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำท่วมลุ่มน้ำยมโดยไม่ต้องสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น การจัดการน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำยมทั้งระบบ ได้มีการศึกษา และวางแผนโดยกรมทรัพยากรน้ำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ผลสรุปออกมาแล้วว่า ไม่จำเป็นต้องสร้างเขื่อน แก่งเสือเต้นก็สามารถบริหารจัดการน้ำได้ ซึ่งในแผนนี้ใช้งบประมาณน้อยกว่าโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นเสียอีก แต่ระบบราชการไทย ถือว่าไม่คุ้มค่าผลประโยชน์ของหน่วยงานราชการด้วยกัน แผนการจัดการลุ่มน้ำยมทั้งระบบของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงไม่ได้ดำเนินการให้เป็นจริง ซึ่งชาวบ้านเล็งเห็นว่าการจัดการโดยใช้แนวทางทางภูมิเวศวิทยา การจัดการน้ำแบบใหม่ และการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำทั้งระบบ สามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำท่วมในลุ่ม น้ำยมได้แต่ภาครัฐไม่เลือกทำ

6. กลุ่มคัดค้านการสร้างโรงงานผลิตยาง ตำบลแม่ยางร้อง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ชาวบ้านตำบลแม่ยางร้อง รวมตัวคัดค้านการก่อสร้างโรงงานผลิตยางในตำบลแม่ยางร้อง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ชาวบ้านร้อยละกว่าครึ่งที่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดแพร่ เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโรงงานในที่ดินกรรมสิทธิ์ของบริษัทเอกชน ซึ่งได้ขออนุญาตก่อตั้งโรงงาน ชาวบ้านจึงตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมาในภายหลัง คือ เกิดความวิตกเรื่องของแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้ใน กระบวนการผลิตซึ่งอาจจะกระทบต่อการทำการเกษตรของชาวบ้าน ปัญหาเรื่องเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติซึ่งอาจทำ ให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้น และปัญหาเรื่องกลิ่นจากยางที่อาจเกิดจากกระบวนการผลิตยาง ต่อมาแกนนำผู้ที่ชุมนุมได้ส่ง ตัวแทนเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านละ 5 คน โดยใช้ห้องประชุมเทศบาล ศาลากลางจังหวัดแพร่เป็นที่ประชุม โดยรองผู้ว่าราชการจังหวัด แพร่ได้รับฟังปัญหาที่ชาวบ้านในพื้นที่ และได้ให้ตัวบริษัทมาชี้แจงกับประชาชนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาความวิตกเรื่องของแหล่งน้ำ ในทำการเกษตรของชาวบ้าน ผลที่ตามมา คือไม่อนุญาตให้ก่อสร้าง และทางจังหวัดได้นำมติเสนอต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัด เกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้มีการระงับการก่อสร้างโครงการดังกล่าวจึงทำให้ผู้ชุมนุมต่างพอใจ และได้สลายการชุมนุมไปด้วย ความสงบเรียบร้อย

7. กลุ่มการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการจัดตั้งศูนย์ราชการ เขตพื้นที่ป่าชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่ เรื่องของผังเมืองในการจัดตั้งศาลากลางจังหวัดแห่งใหม่ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนตำบลน้ำชำ ซึ่งมีป่าชายอยู่ในพื้นที่นี้ด้วย (จำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 150 ไร่) โดยให้เหตุผลว่าศาลากลางจังหวัด(เก่า)ในตัวเมืองนั้นแออัด ประกอบกับการที่ ศาลากลางจังหวัดในตัวเมืองนั้นอยู่ในอาณาบริเวณผังเมืองเก่าที่ได้กำหนดไว้เป็นอาณาบริเวณที่จะมีการอนุรักษ์จะต้องคงสภาพของสิ่ง ต่างๆ ไว้ ไม่มีการพัฒนาขึ้นอีก เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมื่อชาวบ้านได้ทราบข่าวว่าจะมีการสร้างศูนย์ราชการใหม่ใน เขตพื้นที่ป่าชุมชนตำบลน้ำชำจากการประชุมหมู่บ้านประจำเดือน ชาวบ้านส่วนใหญ่กลับ “ไม่เห็นด้วย” กับการจัดตั้งศาลากลางจังหวัด ในบริเวณเขตพื้นที่ป่าชุมชน เพราะเป็นพื้นที่ป่าช้า ซึ่งเคยฝังศพบรรพบุรุษมาก่อน เป็นสถานที่แห่งความเชื่อ รวมทั้งเป็นพื้นที่ป่าไม้ยัง อุดมสมบูรณ์ที่คนในชุมชนอนุรักษ์มารวม 100 ปี ประกอบกับกลุ่มเยาวชนในตำบลน้ำชำ (เป็นกลุ่มแนวอนุรักษ์นิยม) ที่ไม่เห็นด้วยกับ การทำลายสถานที่แห่งความเชื่อและป่าชุมชนเพื่อจัดทำศูนย์ราชการ อีกทั้งยังมีคำพูดของ มัคทายก ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางด้านความ เชื่อในตำบลน้ำชำ กล่าวว่า “ผีเชียงใหม่” ไม่ให้จัดตั้ง ทางฝ่ายโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดได้จัดการประชุมเพื่อทำการชี้แจง และ สอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านก่อนว่า ชาวบ้านในตำบลน้ำชำจะเอาอย่างไรต่อไป จะยินยอมให้มีการจัดตั้งศูนย์ราชการหรือไม่ ซึ่ง ผลในการประชุมในครั้งนี้คือ ชาวบ้านไม่เห็นด้วย รูปแบบในการเคลื่อนไหวได้มีการจัดประชุมชาวบ้าน โดยนายอำเภอ พลหล้า (ประธานสภาองค์กรชุมชน) รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ได้จัดทำหนังสือถึงเชิญหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ว่าราชการ จังหวัดแพร่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการ สันทนาการกับชาวบ้านในชุมชนตำบลน้ำชำ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

จากการทำประชาคมในการหาข้อสรุปว่าให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการจัดตั้งศูนย์ราชการ ในบริเวณเขตพื้นที่ป่าชุมชนหรือไม่ ซึ่งผลการทำประชาคม ณ วันที่ 2 สิงหาคม 2558 คือ ไม่อนุญาตให้จัดตั้งศูนย์ราชการใหม่ (ศาลากลางจังหวัด) ในเขตพื้นที่ป่าชุมชน

และเป็นการสิ้นสุดเหตุการณ์ดังกล่าวในวันที่ 2 สิงหาคม 2558 เช่นกันในการคัดค้าน แต่ชาวบ้านก็ยังมีข้อวิตกกังวลว่าภาครัฐจะต้องการพื้นที่อยู่

8. กลุ่มคัดค้านการตัดโค่นต้นสักทองยักษ์

ในปีงบประมาณ 2560 แขวงทางหลวงแพร่ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการเร่งรัดขยายทางสายประธานให้เป็น 4 ช่องจราจรทางหลวงหมายเลข 11 ตอนหนองน้ำเขียว - ปางเคาะ กม. 370+513 เป็นการขยายช่องทางเดิมจาก 2 ช่องจราจรเป็น 4 ช่องจราจร ตามแผนขยายแนวเส้นทางในรองรับการเจริญทางเศรษฐกิจ และประชาคมอาเซียน ซึ่งสองข้างทางที่จะดำเนินการขยายถนนเส้นนี้เต็มไปด้วยไม้สักทองขนาดใหญ่อายุกว่า 100 ปี กรมทางหลวงจึงมีการประสานงานกับทางกรมป่าไม้จังหวัดแพร่ให้ทำการตัดต้นสักที่เกินเขตที่จะขยายทางออกระหว่าง ตำบลป่าไม้ที่ พร.21 บ้านปากปาน ตำบลไพร่ย่อย อำเภอเด่นชัย ไปจนถึงแยก ปางเคาะ ระยะทางกว่า 17 กิโลเมตร ซึ่งโครงการดังกล่าวจึงทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวเกิดความไม่พอใจที่กรมทางหลวงสั่งตัดต้นสัก เนื่องจากชาวบ้านเกิดความผูกพัน และหวงแหนต้นสักเพราะเห็นตั้งแต่ตอนเด็กๆ จนโตเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งไม้สักพันธุ์ดีที่สำนักพระราชวังเคยนำต้นสักบริเวณนี้ไปทำเสาชิงช้างหน้าวัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพฯ ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติของชุมชนปางเคาะ และชุมชนไพร่ย่อยมาอย่างยาวนาน จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มคัดค้านการตัดต้นสักขึ้น รูปแบบในการเคลื่อนไหว มีการทำประชาคมหมู่บ้านสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้าน มีการให้สัมภาษณ์จากผู้นำกลุ่มชาวบ้าน และชาวบ้านบางส่วนที่ต่อต้านการตัดต้นสักได้นำภาพถ่ายต้นสักทองไปเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ในสื่อทางสังคม หลังจากนั้นได้มีการทำประชาคมรอบที่ 2 จึงผลสรุปออกมาว่า ชาวบ้านไม่ได้คัดค้านการก่อสร้างถนน 4 ช่องทางจราจร แต่ได้มีการขอต่อรองว่าห้ามตัดต้นสักที่มีความเก่าแก่อายุหลายสิบปี หลังจากที่มีการตกลงร่วมกันของชาวบ้านกับกรมทางหลวง ชาวบ้านที่คัดค้านก็ยุติการคัดค้านลงเพราะหาข้อตกลงร่วมกันได้

9. เครือข่ายการแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

เครือข่ายการแก้ไขปัญหาที่ดินของตำบลสันกลาง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ นั้น ในปี 2528 ได้กำหนดเป็นพื้นที่ นส. หรือหนังสือสำคัญพื้นที่หลวง โดยมีเอกสารมาให้ชาวบ้านลงนาม ซึ่งชาวบ้านหลายคนไม่เข้าใจ หลายคนอ่านหนังสือไม่ออกแต่เข้าใจว่าจะมีการออกเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดให้ จึงได้ยินยอมลงนามไป ในปี 2535 ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ในขณะนั้นได้ทำการเพิกถอน สค.1 จำนวน 18 แปลง นส.3 จำนวน 2 แปลงของชาวบ้านสันกลาง โดยที่ชาวบ้านไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกอย่าง แม้ก้านตำบลป่าแดงที่เป็นก้านในสมัยนั้นก็ยืนยันว่าไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จนในที่สุดประมาณปี 2540 สำนักงานราชพัสดุจังหวัดแพร่ เริ่มได้ทำการออกหนังสือให้ชาวบ้านทำสัญญาเช่าเพื่อเก็บเงินค่าที่ดินธนารักษ์ ซึ่งในวันเดียวนั้นทำให้ชาวบ้านทราบว่ที่ดินของตนเองตกเป็นพื้นที่ของธนารักษ์ไปแล้วทั้งหมู่บ้าน

หลังจากนั้นสำนักงานราชพัสดุจังหวัดแพร่ ได้เรียกเก็บเงินค่าเช่าที่ดินราชพัสดุกับชาวบ้าน จำนวน 80 หลังคาเรือน แต่ชาวบ้านก็ไม่ยอม ในที่สุดได้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้งดการเก็บเงินค่าเช่า และคืนที่ดินให้กับชาวบ้าน หลังจากมีการออกเคลื่อนไหว สำนักงานราชพัสดุได้ยื่นฟ้องต่ออัยการให้อัยการจังหวัดบังคับชาวบ้านสันกลางจ่ายเงินค่าเช่า โดยมีการยื่นหนังสือให้ชำระภายใน 15 วัน ถ้าฝ่าฝืนจะมีการฟ้องขับไล่ออกจากพื้นที่บ้านสันกลาง ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มออกไปเคลื่อนไหวเรียกร้องที่ศาลากลางหลายครั้งแต่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยภาครัฐยืนยันให้เช่าที่ดินสถานเดียว และได้แนบหลักฐานเอกสารการขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่

ในส่วนด้านการดำเนินงานได้เกิดการเคลื่อนไหวโดยชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน และมีแกนนำชาวบ้านออกเคลื่อนไหวโดยการยื่นหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด การเคลื่อนไหวในครั้งนี้มีชาวบ้านที่เดือดร้อน และมีแกนนำได้มีการเคลื่อนไหวที่ทำเนียบรัฐบาลส่งผลให้ยกระดับการเคลื่อนไหวจากระดับท้องถิ่น สู่ระดับภูมิภาค และได้พัฒนามาเป็นระดับประเทศ เนื่องจากได้มีชาวบ้านผู้ที่เดือดร้อนจากจังหวัดอื่นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศเข้าร่วมเคลื่อนไหวด้วย ขบวนการเคลื่อนไหวนี้จึงกลายเป็นการเคลื่อนไหวระดับประเทศในการร้องเรียนต่อรัฐบาลโดยตรง ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ยังเคลื่อนไหวอยู่ และหนังสือร้องเรียนนั้นก็อยู่ในมือของรัฐบาลแล้ว ตอนนี้อยู่ที่ชาวบ้านสันกลางเพียงแค่ออฟฟิศคำตอบจากรัฐบาลว่าจะให้โฉนดที่ดินแก่ชาวบ้านหรือไม่ หรือที่ดินของชาวบ้านตกไปเป็นที่ดินของรัฐ และยังต้องทำหนังสือสัญญาเช่าที่ดินต่อไป

10. กลุ่มต่อต้านโรงไฟฟ้าชีวมวล ตำบลแม่ยาวร้อง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

ในยุครัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีนโยบายต้องการให้พัฒนาด้านพลังงานให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงได้ทำการสำรวจพลังงานประเภทต่างๆภายในประเทศรวมทั้งพัฒนาพลังงานทางเลือกด้านอื่นๆ และมีการสนับสนุนให้ใช้พลังงานหมุนเวียนภายในชุมชนหมู่บ้านภายใต้มาตรการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และรัฐบาลยังดำเนินการให้นโยบายด้านพลังงานทดแทนเป็นวาระแห่งชาติ โดยสนับสนุนการผลิตการใช้พลังงานทดแทนโดยเฉพาะการพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพและชีวมวลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน เพื่อลดภาวะมลพิษ และเพื่อประโยชน์ของเกษตรกร สาเหตุของการคัดค้าน คือการจัดตั้งโรงงานไฟฟ้าชีวมวลอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชนส่งผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม มลพิษอากาศ และส่งกลิ่นจึงทำให้ชาวบ้านร่วมตัวกันคัดค้านโดยการทำประชาคมสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้าน มีการเดินขบวนประท้วง ยื่นหนังสือคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ ผลที่เกิดขึ้นจากการคัดค้านของชาวบ้านในการต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลถือว่าประสบผลสำเร็จ เนื่องจากชาวบ้านทำหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายกรัฐมนตรี อธิบดีกรมพลังงาน รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรม และสุดท้ายก็ได้รับการตอบรับให้ยุติการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ มีหลากหลายในการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา ชินบุตร [4] ที่กล่าวว่า กลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ ของหลายองค์กร และหลายกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ พวกกลุ่มเคลื่อนไหวที่มีมาจากการเสียผลประโยชน์ โดยการรวบรวมคนจำนวนมากให้เคลื่อนไหวทำการปิดถนนใช้พื้นที่สาธารณะ ประท้วง ยื่นหนังสือเรียกร้อง และเดินขบวนไปยังหน่วยงานของภาครัฐที่มีอำนาจในการตัดสินใจสอดคล้องกับทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดเครือข่ายทางสังคมของ Kilduff, Martin and Tsai [5] คือ ทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison Theory) โดยทฤษฎีเหล่านี้ต่างมีคุณูปการต่อกระบวนการศึกษาเครือข่ายทางสังคมในกลุ่มสังคมในรูปแบบขององค์กรต่างๆ ในส่วนของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ ซึ่งมีที่มาจากอุดมการณ์จะมีรูปแบบในการเคลื่อนไหวที่อาศัยอำนาจชอบธรรมที่เกิดจากทรัพยากรที่ตนเองครอบครองตามสิทธิในการพิทักษ์ รักษาทรัพยากรในพื้นที่ มีจุดยืนที่แน่นอนในการคัดค้านการกระทำของภาครัฐหรือโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐจะต้องพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ดังนั้นรูปแบบการเคลื่อนไหวต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ณ ที่นั้นขึ้นอยู่กับผู้นำว่าใช้รูปแบบไหนกับการเคลื่อนไหวในแต่ละเหตุการณ์ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ [6] ได้กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิ (The Rights movement) ของกลุ่มชนชั้นต่างๆ ตั้งแต่ กลุ่มสตรี กลุ่มชนพื้นเมือง กลุ่มลักษณะพิเศษต่างๆ ในสังคมไทยรวมเรื่องสิทธิของกลุ่มชนเหล่านี้ว่า "สิทธิชุมชน" (Community Rights) ซึ่งถือเป็นความพยายามของกลุ่มคนต่างๆ ในการแสดงอัตลักษณ์ (Identity) ของพวกเขาซึ่งถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Human Rights) อย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร [7] ที่กล่าวว่า ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่อธิบายว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความเชื่อมโยงกับความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยของสังคมยุคหลังสมัยใหม่ที่จะประกันว่าปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพ และความเสมอภาคและภราดรภาพอย่างสมบูรณ์

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ มีเป้าหมาย อุดมการณ์ วัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวเป็นการกระทำแบบทำลายที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ใช้ความกล้าหาญของผู้กระทำหรือการกระทำที่มีลักษณะผิดกฎหมาย การไม่ได้ใช้ความรุนแรงต่างๆ ซึ่งจะเป็นการขัดขวางหรือทำลายอำนาจรัฐซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tarrow [8] กล่าวว่า ยุทธวิธีเพื่อกดดันกระบวนการตัดสินใจของรัฐและฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ใช่การอาศัยช่องทางระบบการเมืองปกติโดยมีหลักการสำคัญคือเป็นการขัดขวาง รบกวน หรือสร้างความไม่สะดวกให้กับการดำเนินกิจกรรมปกติของฝ่ายตรงข้าม และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง [9] กล่าวว่า ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว คือการใช้การกระทำรวมหมู่ (collective action) ด้วยยุทธวิธีขัดขวางระบบปกติ อันได้แก่ การกระทำ การระดมมวลชนและผู้สนับสนุน (mass mobilization) การสร้างอัตลักษณ์ร่วม (collective identity) ของผู้คนในขบวนการหรือการสร้างเหตุการณ์การชุมนุมประท้วง ฯลฯ

ผลจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในจังหวัดแพร่ จะเห็นได้ว่าโครงการของภาครัฐส่วนใหญ่ได้มีการยุติลง มีการทำข้อตกลงกันเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ภาครัฐจะพัฒนา รวมทั้งแนวทางในการปรับปรุงโครงการของภาครัฐให้

สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ และยังส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง แต่ก็มีบางกลุ่มที่คอยเฝ้าระวังซึ่งชาวบ้านก็ยังไม่ไว้วางใจในการกระทำของภาครัฐในการที่จะดำเนินโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐจะจัดทำอยู่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณตัวแทน แกนนำกลุ่มเคลื่อนไหวในจังหวัดแพร่ทั้ง 10 กลุ่ม ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการเคลื่อนไหวของกลุ่มรวมทั้งเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการต่อสู้กับอำนาจของภาครัฐ ขอขอบคุณ ดร.ธรรมรงค์ สิงห์อยู่เจริญ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวภาคประชาชน

บรรณานุกรม

- [1] พิกพ ธงไชย. ศตวรรษแห่งความหวัง: ขบวนการประชาชนในศตวรรษใหม่กับทางออกจากโลกาภิวัตน์, กรุงเทพมหานคร: สอนเงินมีมา, 2546, หน้า 34-35.
- [2] ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. กรุงเทพฯ : วิชาสา, 2545, หน้า 8.
- [3] ธเนศ มรรคาสกุล. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557, หน้า 1-3.
- [4] วิทยา ชินบุตร. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2559; ปีที่ 2(3), หน้า 91-98.
- [5] MT Kilduff. Went in Social Networks and Organizations. London: SAGE. 2003, p. 36-37.
- [6] อานันท์ กาญจนพันธุ์. มิติชุมชน: วิถีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2544, หน้า 252-253.
- [7] ผาสุก พงษ์ไพจิตร. ทฤษฎีขบวนการทางสังคมสำหรับประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิถึทรรศน์, 2544, หน้า 30-49.
- [8] S Tarrow. Power in Movement Social Movements and Contentious Politics. New York: Cambridge University Press, 1999, p. 93-99.
- [9] ประภาส ปิ่นตบแต่ง. กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. เชียงใหม่ : มูลนิธิไฮนริคเบ็ลล์ สำนักงานภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้, 2552ม หน้า 66-88.